

'SPIKSPLINTERNIEUW'
Eerste viering in de serie 'sweet sixteen'

3 januari 2016
Ad de Gruijter (overweging) – en Einar Sies

[Janus, de mythologische Romeinse god waar de maand januari naar genoemd is]

Lezing : Exodus 31, 15-17 (Naardense vertaling)

Zes dagen zal er werk worden gedaan en op de zevende dag: sabbat sabbattoon!, - rustdag, rustfeest!, heilig voor de ENE; al wie werk doet op de dag van de sabbat zal de dood sterven. Bewaken zullen de zonen Israëls de sabbat, - om de sabbat te maken voor hun generaties tot een verbond voor eeuwig. Tussen mij en de zonen Israëls is zij een teken voor eeuwig; want in zes dagen heeft de ENE de hemelen en de aarde gemaakt en op de zevende dag heeft hij sabbat gehouden en heeft bezieling gevonden.

Lezing: Openbaring 21, 1-8 (NBV)

Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer. Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht. Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.' Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!' – Ik hoorde zeggen: 'Schrijf het op, want wat hier wordt gezegd is betrouwbaar en waar.' – Toen zei hij tegen mij: 'Het is voltrokken! Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Wie dorst heeft geef ik vrij te drinken uit de bron met water dat leven geeft. Wie overwint komen al deze dingen toe. Ik zal zijn God zijn en hij zal mijn kind zijn.'

Overweging

Ik vertrek.....is de naam van het televisieprogramma waarin we mogen meekijken hoe mensen ergens anders, vaak ver weg, een nieuwe toekomst tegemoet gaan. Spiksplinternieuw! Ze geven er hun huidige baan en huis voor op en zijn over het algemeen goed voorbereid. Opnieuw beginnen kan altijd. Maar een nieuwe fase in je leven begint niet noodzakelijkerwijs met Nieuwjaar.

Als kijker, toeschouwer kun je je afvragen waarom mensen zo'n nieuwe start maken.

Is het ontevredenheid met het huidige bestaan, onrust, verveling? Of zijn de vertrekkers in beweging gekomen door nieuwe uitdagingen, een droom, een ideaal achterna, nieuw perspectief? Verlangen ze naar het avontuurlijke, het onverwachte?

Een nieuw leven, een nieuwe start, een nieuwe studie, een andere baan, een nieuwe woonplaats, een tweede jeugd, een nieuwe liefde. Wie van ons herkent dit niet? Ongetwijfeld zijn we in ons eigen leven nieuwe uitdagingen aangegaan, de wijde wereld ingetrokken, op reis gegaan, helemaal opnieuw begonnen, dromen achterna. Het klinkt allemaal behoorlijk sprankelend en positief.

'Blijf niet staren op wat vroeger was. Sta niet stil in het verleden, zongen we.

Maar betekent 'Ik vertrek' dan dat je de banden met het verleden volledig verbreekt?

Wie een bed and breakfast begint in Italië en alles achter zich laat, blijft toch in contact met familie en vrienden! Je wist je eigen geschiedenis, je levensverhaal door te vertrekken toch niet uit? Soms is er zelfs heimwee en verlangen naar wat vroeger was, herinneringen op z'n minst. En... je neemt jezelf mee: wie je was, wie je bent en wie je worden zal.

Drie verhalen wil ik vertellen over een nieuw begin na een "ik vertrek". Geen peptalk vanwege het nieuwe jaar maar om toekomst te verbinden met verleden en wie weet schuilt daarin kracht.

Ik vertrek.....zei Noach toen het water hem tot aan de lippen kwam. Hij sloot de deur van de ark en de grote vloed overspoelde de aarde. Hij was goed voorbereid. Hij was gewaarschuwd voor wat stond te gebeuren én uitverkoren om gered te worden. Toen de aarde uiteindelijk droogviel hoopte hij dat er voor hem en zijn nageslacht een nieuw bestaan mogelijk zou zijn, leefbare toekomst, grond onder de voeten. Hij had ook geen keus. Het verleden, het oude was totaal weggevaagd.

Niet elk vertrek naar een nieuwe toekomst is een vrije keuze, een lonkend perspectief. Maar vertrekken is soms de enige optie wil je overleven.

Het kan niet anders of de auteur van het boek Openbaring had de zondvloed en dit verhaal van Noach in gedachten toen hij schreef: (Openbaring 21, 1) 'Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer' (het staat er alsof het nu al zo is!).

Die dreigende zee van de zondvloed waar ook ergens de Leviathan huisde, een mythisch monster dat voor chaos staat! Die zee, de dreiging, is niet meer. Verderop in het boek Openbaring is zelfs de zon niet meer nodig: want we verlichten en verwarmen elkaar!

Een mooi visioen uit een ver verleden, een droom over een spiksplinternieuwe toekomst zonder bedreigingen.

'Blijf niet staren op wat vroeger was. Sta niet stil in het verleden...

Na de ramp lijkt het Noach goed te gaan. Hij was landbouwer en de eerste mens die een wijngaard aanlegde. Je mag toch hopen dat voor ieder mens toekomst mogelijk is na rampspoed.

Maar hoe die toekomst ook geweest mag zijn, het is ondenkbaar dat Noach de traumatische ervaring van de grote vloed, die ramp, ooit zal hebben vergeten.

In ons eigen leven maken we ook weleens een periode door waarin we het hoofd boven water moeten zien te houden. Soms lijkt alles tegelijk op je af te komen. Dan hoop je dat je niet ‘kopje onder’ gaat en dat iemand je een reddingboei toewerpt.

Heb je je leven eenmaal weer op de rails dan wil je niet blijven staren op wat vroeger was. Toch zul je zeker nog wel eens denken aan die periode toen het leven even niet aardig voor je was, alles tegenzat en ook aan... hoe je er weer bovenop gekomen bent.

Wat kan je versted staan van het herstellend vermogen van mensen, van je zelf ook.

Dat een nieuw begin mogelijk is, soms met behulp van anderen, maar ook op eigen kracht [vgl. Luctor et emergo – ik worstel en kom boven].

Nog twee verhalen wil ik vertellen over een nieuw begin na een “ik vertrek”. Geen peptalk vanwege het nieuwe jaar maar om toekomst te verbinden met verleden en wie weet schuilt daarin kracht.

Ik vertrek...en het hele volk met mij, deelde Mozes mee aan farao en hij leidde de tot slaven gedegradeerde Israëlieten door de Rietzee. Hiertoe was hij geroepen, maar hij durfde het niet alleen niet. Zijn broer Aäron stond hem bij. Het verlangen te vertrekken kan worden geblokkeerd door iemand die voor jou heel iets anders in gedachten heeft. Heel wat strijd, tien plagen, waren nodig in Egypteland en eenmaal vertrokken nog eens veertig jaren om te komen daar waar toekomst mogelijk zou zijn. Zo is verteld en staat geschreven.

‘Blijf niet staren op wat vroeger was. Sta niet stil in het verleden...’

Dat de tijd van slavernij, die traumatische periode, niet vergeten was komt wel heel duidelijk naar voren in het spiksplinternieuwe gebod de sabbat te houden. Dat hoorden we in de eerste lezing (Exodus 31, 15-17). Sabbat, het steeds terugkerende besef dat we geschapen zijn voor het leven, niet om als slaven te worden onderdrukt, want ja ‘dån zul je de dood sterven’, zo klinkt het in de Naardense vertaling. ‘Dat nooit meer’ zullen ze gedacht hebben. Het besef dat er leven is naast werk vraagt om onderhoud steeds weer.

We hoeven maar te denken aan kinderarbeid of aan thuiszorgmedewerkers voor wie is vastgesteld hoe lang een taak mag duren of die steeds meer werk moeten verrichten in minder tijd voor minder loon. Sommigen houden de druk die wordt uitgeoefend niet vol en burn-out is allang geen individueel probleem meer. Wordt de menselijke maat ook nu soms overvraagd?

Je kunt in een situatie terecht komen waarin je voelt dat je klem zit en weet: dit is niet goed voor mij. Hier loop ik vast, kan ik niet verder groeien, hier is geen toekomst voor mij. En dan komt het moment dat je uit zo’n situatie uit wilt breken, je los wil maken van wat je blokkeert, opnieuw beginnen. Vrij! Dan is er dat oude verhaal dat laat zien dat het kan. Niet zonder slag of stoot, maar dat verhaal heeft een droom die je gaande houdt.

Versted kan je staan dat zelfs voor een heel volk een nieuwe start mogelijk is na tijden van onderdrukking, (burger)oorlog, crisis. Versted kan je staan dat vernietigende krachten daadwerkelijk tot staan worden gebracht; bedreiging en uitbuiting naar de marge teruggedrongen.

Nog één verhaal wil ik vertellen over een nieuw begin na een “ik vertrek”. Geen peptalk vanwege het nieuwe jaar maar om toekomst te verbinden met verleden en wie weet schuilt daarin kracht.

Ik vertrek...besloot Jozef. Gewaarschuwd voor Herodes door een engel in een droom vluchtte hij met het kind Jezus en Maria naar Egypte. Ook Jezus is vluchtelingenkind.

Toen eenmaal het gevaar geweken was keerden ze terug en het gezin vestigde zich in Nazareth, hopen op een minder bedreigende, veilige toekomst.

Ik vertrek... besluiten veel Syriërs, Iraki's, Afghanen en andere onderdrukten, vervolgd, belaagde mensen, uit puur lijfsbehoud. Naar een gedroomd en gehoopt nieuw en veilig bestaan.

'Blijf niet staren op wat vroeger was. Sta niet stil in het verleden...

Wanneer je met je pasgeborene op de vlucht hebt moeten slaan, door woestijnzand, over dreigend water, zul je dat ooit kunnen vergeten? De vluchtende Jozef en Maria met kind vandaag, of hoe hij en zij ook mogen heten. En hoeveel Herodessen vandaag die je zoeken te doden?

Je kan versteld staan van de veerkracht van mensen die in een volkomen nieuwe en vreemde omgeving heel succesvol blijken te zijn. Sommigen brengen het tot Kamerlid, burgemeester, ondernemer, televisiepersoonlijkheid. En de banden met het verleden, met het oorspronkelijke 'thuis' worden niet verbroken.

'Blijf niet staren op wat vroeger was. Sta niet stil in het verleden.

Ik, zegt Hij, ga iets nieuws beginnen. Het is al begonnen, merk je het niet?'

Ze hebben zich goed voorbereid, de mensen die een nieuwe start maken in het televisieprogramma 'Ik vertrek', wat niet wil zeggen dat geen tegenslag hen treft.

Noach was gewaarschuwd. Hij wist wat hem te doen stond en timmerde een ark.

Mozes kon en durfde het niet alleen aan; gelukkig had hij een steun en toeverlaat, Aäron.

Jozef had een beschermengel die er precies op tijd voor hem was.

Versteld sta je van de veerkracht en het herstellend vermogen van mensen in vóór- en tegenspoed.

Wij hebben allemaal weleens een nieuwe start gemaakt, van harte of door omstandigheden genoodzaakt. Op eigen kracht, met een maatje, een beschermengel wellicht.

Tot je eigen verwondering vind je in je oude zelf de kracht voor een nieuw bestaan...een nieuw begin en in oude verhalen. En je vraagt je af.. hoe heb ik dit gekund?

Van een peptalk kun je niet leven? Te grote en te mooie woorden?

Misschien mag iemand de kracht die vernieuwing brengt in jou, in mij aanraken, wakker maken... juist wanneer je dit nodig hebt.

Ergens staat geschreven dat je wordt opgevangen als je onderweg dreigt te vallen.

Zoals de ouderen ook de jongeren de toekomst in begeleiden, met vallen en opstaan.

Tot je uiteindelijk kunt op eigen kracht.

JANUS (januari) blikt terug én vooruit. Hij neemt zijn oude zelf mee in een jong nieuw jaar.

Ik ga iets nieuws in jou, met jou beginnen. Het is al begonnen, merk je het niet?'

Ad de Gruijter